

De vloek van de schelpen

Over het boek

Auteur: Efuja Traoré

Vertaler: Sandra C. Hessels

Uitgeverij: Leopold

Over de maker

Efuja Traoré bracht haar jeugd door in klein dorpje in Nigeria. Sinds haar achttiende woont ze in Duitsland. Ze ziet het als haar missie om de verhalen waar zij mee opgroeide én die over haar opwindende, avontuurlijke jeugd in Nigeria door te geven aan haar dochters. Efuja betekent trouwens “licht”, een naam die ze zelf perfect vindt passen bij haar liefde voor de zon en het buitenleven. Voor haar boek “Kinderen van het drijfzand” ontving Efuja Traoré een Zilveren Griffel.

Korte inhoud

Kuki heeft het gevoel dat haar leven op zijn kop gezet is: haar moeder is opnieuw getrouwd en ze zijn ingetrokken bij haar nieuwe echtgenoot, dokter D, op het schiereiland Lekki. Niet alleen moest ze afscheid nemen van haar vertrouwde omgeving, maar haar relatie met dokter D verloopt nogal stroef en ook op school lukt het maar niet om nieuwe vrienden te maken. Meer zelfs, Moji, de pestkop van de klas, doet er alles aan om haar het leven zuur te maken. Op een dag heeft Kuki de onweerstaanbare drang om op ontdekking uit te gaan. Ze stuit op een prachtig, verlaten landhuis, waar ze de mysterieuze Enilo ontmoet. Heeft Kuki eindelijk een vriendin gevonden?

1. HET VERHAAL

1.1. Personages

- **Kuki**
 - Hoe ziet Kuki zichzelf? Wat ziet ze als haar meest opvallende eigenschap? (Ze is onzeker en weet zich in sociale situaties niet meteen een houding te geven.)
 - Wat vindt Enilo de belangrijkste karaktereigenschap van Kuki? (Haar goede hart; dat ze zelfs medelijden kan hebben met mensen die haar pijn doen.)
- **Moji**
 - Hoe zou je Moji omschrijven?
 - Wat blijkt de reden te zijn voor Moji's gedrag? (Ze schaamt zich voor haar thuissituatie)
 - Wat vind je van het opstel dat Kuki voor Moji schrijft? Vind je dat ze een goede analyse heeft gemaakt van het karakter van Moji?
 - Vind je de biografie alleen maar gemeen of heeft Kuki nog een andere bedoeling dan enkel Moji op haar plaats te zetten?
 - Aan het einde van de roman betuigt Moji haar spijt. Denk je dat dit oprecht is? Kan je het begrijpen dat Kuki Moji een tweede kans geeft?

- **Enilo**

- Enilo is een Abiku die zich verschool in het lichaam van Kuki. Wil dat ook zeggen dat ze helemaal hetzelfde zijn?
 - Nee, ze delen wel dezelfde ervaringen, maar Enilo heeft haar eigen karakter. Ze houdt bijvoorbeeld meer van griezelverhalen dan Kuki. Enilo wil wél graag net zo'n goed persoon zijn als Kuki.
- Hoe beschrijft Enilo de geestenwereld vanwaar ze afkomstig is? (Het is een té perfecte wereld: zo perfect dat het pijn doet. De wereld neemt stukjes van de harten van zijn bewoners waardoor ze uiteindelijk allemaal gemeen en slecht worden.)
- Kan je begrijpen dat Enilo, net als de andere Abiku, de kans aangrijpt om de ware schoonheid van onze wereld te ervaren (te kunnen lachen, dansen, groeien...)?
- Kan iets te perfect zijn? Zo mooi dat het lelijk of onecht wordt? Wat denk jij en waarom zeg je dat?
- Heeft Kuki begrip voor de Abiku? (Nee, ze kan het niet bevatten dat de Abiku eerder mensenkinderen pijn willen doen dan in hun eigen wereld te blijven.)
- Wat bedoelt Enilo als ze zegt: "Het is eenvoudig over anderen te oordelen als je zelf niet in een vergelijkbare positie zit!" (p.155)?
- Hoe veranderen de vriendinnen door hun omgang met elkaar?
 - Kuki is zelfverzekerder en durft voor zichzelf op te komen.
 - Enilo besluit dat ze goed wil zijn, geïnspireerd door Kuki, en dat ze er alles aan zal doen om haar laatste hartenkrumel te bewaren.

- **Dokter D.**

- Hoe is de relatie tussen dokter D en Kuki aan het begin van de roman? (Nogal stroef)
 - "Hoe was jouw dag, Kuki?" vroeg dokter D.
Dat was zijn gebruikelijke – en enige – vraag, elke dag weer." (p.28)
 - "Het was raar dat haar moeder nu wel een man had, maar zij nog steeds geen vader." (p.28)
- Volgens Kuki vindt dokter D het niet erg dat ze hem niet "papa" noemt. Op pagina 102 lezen we dat Enilo niet overtuigd lijkt. Ziet zij soms iets dat Kuki niet ziet?
 - "Hij knikte en glimlachte en leek nog iets anders te willen zeggen. Maar Kuki richtte haar ogen snel weer op haar bord en toen kwam er niets meer." (p.28)
 - Hij haalt de Monopoly boven op Kuki's verjaardag wanneer ze ruzie met haar moeder dreigt te krijgen. (p.56)
 - Dokter D stelt voor om haar kamer helemaal naar haar zin in te richten (p.125)
 - Wanneer ze hem de waarheid vertelt over de diefstal, verbaast hij Kuki want "Hij was niet kwaad op haar!" (p.169)
- Hoe is hun relatie aan het einde van het boek? Hoe reageert ze wanneer hij haar komt vertellen over de geboorte van haar broertje? (Ze springt zonder na te denken in zijn armen. (p. 266))

- **Tante Bisola**

- "Tante Bisola was zo intens en verwarrend af en toe." (p.35) Wat bedoelt Kuki hiermee? Kan je voorbeelden geven van intense interacties tussen Bisola en Kuki? (Vb. het door elkaar gooien van Kuki's eten, het opdringen van de amuletten)
- Heeft tante Bisola kwaad in de zin? (Ze ziet Kuki, haar moeder en de baby als familie en ziet het als haar taak om haar familie te beschermen. (p.163))
- Tante Bisola is overtuigd van het bestaan van de Abiku. Kan je begrijpen waarom ze zo aandringt en de amuletten verstopt onder het bed van Kuki's moeder?
- Kan je de reactie van Kuki en haar moeder begrijpen?

1.2. Stijl

"Ze stelde zich levendige *owambe*-feesten voor, vrouwen met hoge gèles op hun hoofd en mannen in zwierige *agbádá's* die dansten op pulserende muziek, deinende dienstbladen vol zachte *yam*-puree, *jollof*-rijst en gebakken vlees." (p.47)

- Ben je steeds gaan kijken in de woordenlijst wat de woorden uit het Yoruba betekenden? Kon je het verhaal lezen zonder de precieze betekenis van de woorden te kennen?

- Ben je zelf op zoek gegaan naar foto's of video's? (vb. "Puff-puff of chin-chin?" (p.82) Beide gerechten zijn snacks van gefrituurd deeg. Wilde je weten wat het verschil tussen de twee was?)
- Wat vind je ervan dat Efua Traoré woorden en zinnen uit het Yoruba verweven heeft in het boek?

1.3. Genre

In deze roman worden realistische situaties (omgaan met grote veranderingen in je leven, pestgedrag, vriendschap...) en bovennatuurlijke elementen (de Abiku en de geestenwereld) met elkaar verweven.

- Wat vind je daarvan? Zijn de twee in balans of weegt één van de twee meer door?
- Vond je één van de twee interessanter? Waarom?

1.4. Vertelperspectief / structuur

- Kwam het voor jou als een verrassing dat Enilo een Abiku blijkt te zijn?
- Als je terugkijkt, waren er daarover dan al aanwijzingen te vinden in het boek?
 - Enilo deinst uit Kuki's buurt wanneer ze de oorbellen aandoet die tante Bisola haar gaf (p.165)
 - Enilo heeft de meeste boeken gelezen die in Kuki's kast staan. (p.72) Ze grijpt ook meteen de kans aan om de griezelverhalen te lezen die Kuki om onverklaarbare reden kocht, maar zelf te eng vond.
- Door wiens ogen zien we het verhaal? (door die van Kuki)
- Had je het interessant gevonden om de dingen ook vanuit het oogpunt van Enilo te bekijken? (Vb. ja, ik was graag meer te weten gekomen over de geestenwereld / Nee, dat zou het allemaal minder spannend en mysterieus maken/...)

1.5. Einde

- Wat betekent het voor Rotimi dat Enilo met hem is teruggekomen? Zal hij ook ziek worden, net als zijn grote zus? (Nee, Enilo is teruggekomen als een parel in een oester.)

"Oesters [...] maken van de parasiet een parel! En vanaf dat moment leven ze in harmonie samen met die kostbare parel binnen in hun schelp." (p.232)
- Vind je het een passend einde voor Enilo en voor Kuki? (Vb. Ja, Kuki begint haar plaats te vinden en Enilo kan de goede ziel zijn die ze wilde zijn / Nee, ik had gewild dat ze samen konden zijn zoals voorheen /...)

1.6. Sfeerschepping

- Lees hoofdstuk 8, waarin Kuki voor de eerste keer het huis met de schelpen verkent.
 - Welk gevoel krijg je bij het huis? (avontuur / griezelig / beklemmend/ onheilspellend)
 - Welke woorden / omschrijvingen versterken dat gevoel? (kippenvel / drukkend en vochtig en muf / lange, spookachtige vingers / bonzend hart / een windvlaag die Kuki doet schrikken /...)
 - Wat vind je trouwens van de vooruitblik naar deze passage op pagina 5? Wekt deze jouw interesse of vind je net dat dit al te veel weggeeft?
- "Kuki struikelde over een hoopje schelpen dat ze over het hoofd had gezien en schopte ze door de hele kamer. Haar plotselinge beweging werd gereflecteerd in alle spiegels om haar heen, alsof er ineens een hele mensenmenigte was opgedoken." (p.47)
 - Welke woorden gebruikt de auteur om een bepaalde sfeer op te roepen? ("ineens", "struikelde", "plotselinge"...)
 - Denk eens aan een scène uit een griezelige / spannende film en beschrijf deze aan je medejuryleden. Heb je ook woorden als "plots", "ineens"... gebruikt?
 - Wat doen deze woorden? (ze geven een bruske verandering weer; iets waarvan je kan schrikken.)

2. VERWERKING

2.1. Wat is vriendschap?

Bekijk de fiches in bijlage 1.

- Wat vind jij het belangrijkste in een vriendschap? (rangschiik de fiches van 1 tot 10)

- Wil je zelf nog iets toevoegen?
- Wat vindt Kuki belangrijk? Waarop berust haar vriendschap met Enilo? (Ze hebben veel gemeenschappelijk, ze kunnen goed praten en lachen met elkaar).

Enilo heeft veel geheimen voor Kuki, maar “Ergens diep vanbinnen wist ze dat ze Enilo kon vertrouwen”. (p.224)

- Kan je spreken van vriendschap en vertrouwen als je niet alles van elkaar weet, vind je?
- Wat is vriendschap niet? Kan je voorbeelden geven uit de roman? (Lees bijvoorbeeld het hoofdstuk “Het soort vrienden dat je liever niet hebt” vanaf p.59). Enkele voorbeelden:
 - Vrienden die van je profiteren. (Zoals Moji steeds zegt: wees eens een goede vriendin en doe deze dingen voor mij!)
 - Vrienden die je laten vallen om bij het coole groepje te horen, zoals Faith doet op p.77)
 - Als vrienden achter je rug iets over je zeggen, eerder dan rechtuit te zijn. (Zie Faith die roddelt over Moji op p.77)

2.2. Yoruba mythologie

• Mythologie en wetenschap

“Ja, natuurlijk kende ze de goden en godinnen van de Yoruba uit oude mythen en legenden. Maar ze wist ook dat ze niet meer waren dan dat: oude verhalen.” (p.162)

- Waren er elementen van de Yoruba mythologie waar je al van gehoord had? Wat was er nieuw voor jou?
- In het nawoord vertelt Efua Traoré dat de Abiku de mythologische verklaring is die gegeven wordt aan de vroegtijdige dood van meerdere kinderen binnen eenzelfde familie. De moderne theorie, de wetenschappelijke verklaring hiervoor is waarschijnlijk een erfelijke ziekte zoals sikkelcelanemie.
- Kan je begrijpen dat Efua Traoré de verhalen levend wil houden, ook al is er een wetenschappelijke verklaring? “Ik denk dat het leven een ontdekkingsreis is. Waarin we de vele dingen die we niet begrijpen proberen te verklaren. Ik geloof niet dat we álles ooit hoeven te begrijpen.” (p.258)
- Ben je het eens met deze uitspraak van dokter D? Waarom wel / niet?

• Healing of Abiku children – Twins Seven-Seven (of Ibeji Meje-Meje in het Yoruba)

Niet alleen Efua Traoré wil de verhalen van de Yoruba laten voortleven. Ook kunstenaar Twins Seven-Seven was hierdoor gepassioneerd. Hij beseftte pas toen hij volwassen was dat alle verhalen die hem ooit verteld waren onder een boom in het maanlicht, ware schatten waren. Ook hij liet zich inspireren door de verhalen over de Abiku-kinderen voor zijn houtsnede gekleurd met pigment over de genezing van Abiku-kinderen. (Zie het kunstwerk in bijlage 2) Zijn familie geloofde trouwens erg in de Abiku: Twins Seven-Seven was namelijk het enige overlevende kind van 7 tweelingenparen.

- Worden hier mensen afgebeeld die geloven in de Abiku, of net niet? (Er wordt een ceremonie bij de Babalawo afgebeeld).
- Welke figuren trekken je aandacht? Wat doen ze, denk je?
- Is het druk of rustig erg bij de Babalawo? Hoe weet je dat?
- Is er ergens lege ruimte op het kunstwerk? Waarmee wordt de ruimte opgevuld? (Figuren en geometrische patronen)
- Zie je overigens ook zulke geometrische patronen terugkomen op de cover van “De vloek van de schelpen”?

Bronnen

- efua-traore.com/
- cdn.portalengroep.nl/data/ftpstorage/Gespreksidee-wat-is-vriendschap_Filosovaardig.pdf

Over Twins Seven-Seven en “Healing of Abiku Children”:

- creativepinellas.org/magazine/the-world-of-prince-twins-seven-seven/
- youtube.com/watch?v=AzgfVqJFEIg (Video van het het Indianapolis Museum of Art waarin Twins Seven-Seven meer vertelt over Healing of Abiku Children)
- collections.discovernewfields.org/art/artwork/29455 (voor detailfoto's van het werk)

Bijlage 1: Wat is vriendschap?

Eerlijk zijn	Vertrouwen	Samen leuke dingen doen	Gemakkelijk met elkaar kunnen praten	Stil kunnen zijn bij elkaar
Elkaar helpen	Samen lachen	Geheimen delen	Opkomen voor elkaar	Dezelfde dingen leuk vinden

Bron: filosovaardig.nl/wp-content/uploads/2020/10/Gespreksidee-wat-is-vriendschap-van-Filosovaardig.pdf4

Bijlage 2

